

چرا قدرت‌های بزرگ می‌جنگند و چرا همکاری می‌کنند؟

اروپا در سال ۱۹۱۴ چرا به جنگ کشیده شد؟ جنگ سرد چگونه پایان یافت؟ آیا آمریکا و چین بر سر تایوان وارد جنگ خواهند شد؟ تصور کنید صفحه شطرنج بزرگی کل دنیا را پوشانده باشد، جایی که قدرت‌های بزرگ با منابع عظیم، استراتژی چیده و مهره‌هایشان را حرکت می‌دهند. در این بازی مرگ و زندگی با ریسک بالا، هر حرکت نشان‌دهنده تلاش یک کشور برای امنیت، ثروت، اعتبار و نفوذ است. هر کشوری باید در شبکه گسترده و پیچیده اتحادها و تجارت، رقابت‌ها و جنگ‌ها حرکت کند. قدرت‌های بزرگ باید با دقت تمام مهره‌ها را روی صفحه شطرنج ردیابی کنند و چندین حرکت به جلو را پیش‌بینی نمایند. هر حرکت یک توافق تجاری، استقرار نظامی یا مذاکره دیپلماتیک می‌تواند پیامدهای گسترده و غیرمنتظره‌ای داشته باشد. این می‌تواند پیوندهای همکاری را تقویت کند یا کشورها را به درگیری نزدیک‌تر کند.

دیپل کویپلند، استاد روابط بین‌الملل در دانشگاه ویرجینیا، نویسنده‌ی دو کتاب ارزشمند درباره‌ی رقابت‌های قدرت‌های بزرگ است که می‌توانند به‌عنوان راهنماهای ضروری برای این بازی که خطرناک‌ترین و پیچیده‌ترین بازی محسوب می‌شود، عمل کنند. اثر درخشان او در سال ۲۰۱۴، با عنوان «وابستگی اقتصادی و جنگ»، تحلیل‌های عمیقی از تمام تقابل‌های قدرت‌های بزرگ از دوران ناپلئون تا پایان جنگ سرد ارائه می‌کند. آخرین کتاب او، «جهانی امن برای تجارت»، به بررسی جامع سیاست خارجی ایالات متحده از انقلاب تا ظهور چین می‌پردازد.

هر دو کتاب شواهد قابل توجهی به نفع دیدگاه نظری منحصر به‌فرد کویپلند، که او آن را «واقع‌گرایی پویا» می‌نامد، ارائه می‌کنند. کویپلند با واقع‌گرایی تهاجمی موافق است که «کشورهای عقلانی که به دنبال حداکثر امنیت هستند، ممکن است برای مقابله با تهدیدات آینده نیاز به گسترش داشته باشند.» اما او به همان اندازه با واقع‌گرایی تدافعی نیز هم‌عقیده است که «اگر این گسترش طلبی در نهایت منجر به ایجاد آن تهدیدات آینده شود، می‌تواند خودریزنگر باشد.» دولت‌ها دائماً نیاز دارند تا «احتمال اینکه طرف مقابل خصمانه باشد تا صلح جو» را ارزیابی کنند. دومین تمایز کلیدی کویپلند از سایر متکاتب واقع‌گرایی، تاکید او بر اهمیت روابط اقتصادی است. او استدلال می‌کند که اقتصادهای پیچیده‌ی قدرت‌های بزرگ به شدت به بازارهای خارجی حیاتی، مسیرهای تجاری و مواد خام وابسته‌اند. رهبران آن‌ها دسترسی به شبکه‌های تجاری استراتژیک حیاتی را یک ضرورت امنیتی می‌دانند. اگر آن‌ها پیش‌بینی کنند که روابط تجاری مثبت با کشوری دیگر ادامه خواهد یافت، پیوندهای همکاری مسالمت‌آمیز را تقویت می‌کنند.

«وابستگی اقتصادی و جنگ» به‌طور قانع‌کننده‌ای نشان می‌دهد که «واقع‌گرایی پویا» از تمام تئوری‌های دیگر روابط بین‌الملل در قدرت تبیین‌کنندگی پیشی می‌گیرد. کویپلند نشان می‌دهد که «در ۳۰ مورد از ۴۰ دوره‌ی مورد بررسی، وابستگی اقتصادی نقش علی متوسط تا قوی ایفا کرده است.» او ژاپن را مثال می‌زند. ژاپن تا سال ۱۹۶۱ تلاش زیادی برای برقراری صلح با ایالات متحده کرد، اما زمانی که تحریم آمریکا آن‌ها را تحت فشار قرار داد، رهبران ژاپن را به تلاش مذبح‌خانه برای تأمین بقای کشور از طریق فتح و جنگ سوق داد. کویپلند به مطالعات آماری اشاره می‌کند که نشان می‌دهد دموکراسی‌ها تنها در صورتی که هر دو کشور توسعه‌یافته باشند، احتمال کمتری برای درگیری با یکدیگر دارند. او بیان می‌کند که کشورهای توسعه‌یافته موقعیت بهتری برای ایجاد روابط تجاری قوی دارند. این دیدگاه یک توضیح کلیدی را که توسط جک لوی و ویلیام تامپسون در کتاب مملو از واقعیت‌شان با عنوان «فوس جنگ» بر جسته شده، نادیده می‌گیرد: کشورهای توسعه‌یافته هم هزینه‌های جنگ و هم منافع تجارت را برای سایر کشورها افزایش می‌دهند.

در نتیجه، کشورهای توسعه‌یافته انگیزه زیادی برای اجتناب از درگیری با یکدیگر دارند. اگرچه دموکراسی‌های بسیار توسعه‌یافته و خودکامگی‌ها اغلب جنگ‌های نامتقارن علیه رقبای ضعیف‌تر به راه انداخته‌اند، فقدان جنگ بین آن‌ها از سال ۱۹۴۵ به بعد، امید به دستیابی به صلح پایدار بین قدرت‌های بزرگ را تقویت می‌کند.

از نظر کویپلند، حفظ تجارت و دیپلماسی باز می‌تواند اعتماد ایجاد کند و ترس از رکود اقتصادی را کاهش دهد. او به ایالات متحده توصیه می‌کند تا با نمایش قدرت نظامی در شرق آسیا، از گسترش طلبی چین جلوگیری کند و در عین حال به چین اطمینان دهد که مشارکت اقتصادی تا زمانی که از اقدامات تهاجمی دوری کند، ادامه خواهد داشت.

تلاش برای اتحاد

بررسی بیانیه گروه ۷ و تلاش آمریکا برای همراه کردن اروپا

محمدحسین لطف‌الهی
گزارشگر گروه بین‌الملل

بیانیه مشترک کشورهای عضو گروه ۷ (G۷) پس از دیدار اخیر رهبران این کشورها در ایتالیا نشان می‌دهد آمریکا توانسته با استفاده از وضعیت پیچیده جنگ در اوکراین، اروپایی‌ها را قانع کند تا موضوعی سرخسختانه‌تر از گذشته علیه پکن اتخاذ کنند.

در بیانیه کشورهای گروه ۷ در مجموع ۲۸ بار به نام چین اشاره شده است. طی این اشارات، پکن به‌عنوان بازیگری در عرصه بین‌المللی توصیف شد که «ناجی ماشین جنگی روسیه» است، تهدیدی فزاینده در دریای چین جنوبی به شمار می‌رود، یک بازیگر اقتصادی زورگوست، با صادرات گسترده ماشین‌های الکتریکی به غرب، اقتصاد کشورهای غربی را به خطر انداخته و صنایع غربی را به عدم تأمین مواد اولیه تهدید می‌کند. این مواضع تفاوت آشکاری با مواضع گروه ۷ در قبال چین طی سال‌های گذشته دارد. در بیشتر نشست‌های قبلی، اشاره به چین عمدتاً به موضوعاتی نظیر همکاری برای مقابله با تغییرات اقلیمی، همکاری علیه تروریسم و منع اشاعه باز می‌گشت. همچنین از پکن به‌عنوان یک «شریک»، «تأمین‌کننده اساسی» و «همه‌مهم‌تر یک مشتری مهم کالاها» اروپایی نام برده می‌شد.

عاملی که وضعیت را تغییر داد و به آمریکا کمک کرد تا اروپایی‌ها را به اتخاذ مواضع سختگیرانه‌تر ترغیب کند، جنگ اوکراین بود. طی دو نشست گذشته گروه ۷، مسئله حمایت چین از روسیه به یکی از مهم‌ترین بحث‌ها میان اعضای این گروه بدل شد و این بار در نشست اخیر لحنی تندتر از گذشته پیدا کرد: «ما به اقدام علیه بازیگرانی در چین یا کشورهای ثالث که از ماشین جنگی روسیه حمایت می‌کنند ادامه خواهیم داد. این اقدامات ما، مؤسسات مالی، حقوقی و هر نوع دیگری از شرکت‌ها یا افراد در چین را که به تسهیل رفع نیازهای صنایع دفاعی روسیه کمک می‌کنند، شامل می‌شود.» بیانیه مزبور تأکید می‌کند که «حمایت مستمر چین از صنایع دفاعی روسیه» به مسکو این امکان را می‌دهد که «به جنگ غیرقانونی خود در اوکراین ادامه دهد.» کشورهای گروه ۷ از چین خواستند که عرضه «اقلاد یا کاربرد دوگانه، از جمله قطعات و تجهیزات تسلیحاتی» را متوقف کند. این کشورها همچنین نسبت به اقدامات چین در دریای چین جنوبی، از جمله تنگه تایوان، که پکن آن را یک استان جداشده می‌بیند، ابراز نگرانی کردند. افزون بر این، گروه ۷ «ظرفیت مازاد مصر» چین در تجارت بین‌المللی را محکوم و از «سیاست‌های صنعتی رویکردها و اقدامات غیربازاری» پکن انتقاد کرد. این گروه تصریح کرد که رویکردهای آینده از سوی پکن، منجر به «انحراف در بازار و تولید مازاد ظرفیت در تعداد فزاینده‌ای از بخش‌ها و صنایع» می‌شود. کشورهای گروه ۷ تأکید کردند که در تلاش برای آسیب رساندن به چین یا خنثی کردن توسعه اقتصادی این کشور نیستند اما به اقدامات ناعادلانه پکن در تجارت جهانی پاسخ خواهند داد.

بر اساس گزارش روزنامه نیویورک تایمز، آمریکا اصرار زیادی داشت که لحن و کلمات به‌کاربرده شده علیه چین تندتر از گذشته باشد. هفته گذشته نیز وزارت خزانه‌داری ایالات متحده مجموعه‌ای از تحریم‌ها را علیه چین اعمال کرد و پکن و مسکو در جریان است، تعدادی از مقام‌های ارشد دولت بایدن باور دارند که دیدگاه شنی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین در قبال جنگ اوکراین طی دو سال اخیر تغییر کرده و حمایت‌های پکن از مسکو رو به افزایش است. به باور آن‌ها، چینی‌ها با ابتکارهای صلحی هم که در حال حاضر در جریان است مخالفتند و اقداماتی را برای عدم مشارکت کشورها در این ابتکارها صورت داده‌اند. الکساندر گابوئف، مدیر مرکز اوراسیا در اندیشکده کارنگی در مقاله‌ای که در نشریه فارن افرز منتشر شد در این خصوص می‌نویسد: «در حال حاضر چین با هر نوع ابتکار صلحی که خود بخش تعیین‌کننده‌ای از آن نباشد مخالف است. چین حاضر نیست در این شرایط شرکای روس خود را رها کند و کمکی برای کی‌یف باشد.» به نوشته او، چین در حال حاضر موضع جاه‌طلبانه‌تر و البته پرخطرتری را انتخاب کرده است: «پکن می‌خواهد به کمک به مسکو ادامه دهد و ابتکارهای صلح غربی را خراب کند. آن‌ها امیدوارند

از این طریق هم بر مشکلات غرب افزوده شود و هم دست برتر را در رابطه دو جانبه با روسیه داشته باشند. تغییر رویکرد اروپایی‌ها که بارها از رویکرد آمریکا در قبال چین انتقاد کرده و تلاش کرده بودند مانع از آن شوند که روابطشان با چین تحت تأثیر روابط واشنگتن و پکن قرار گیرند، از جمله مهم‌ترین تحولاتی بود که در بیانیه اخیر گروه ۷ بروز یافت. لین جیان، سخنگوی وزارت امور خارجه چین روز دوشنبه، ۱۷ ژوئن در واکنش به بیانیه گروه ۷ تأکید کرد که رهبران این بلوک غربی در این بیانیه «به چین حمله و علیه آن افترازی کردند.» او گفت: «گروه ۷ در این بیانیه کلیشه‌هایی بدون پایه و اساس در واقعیت و بدون مبنای قانونی و توجیه اخلاقی و مملو از تکبر، تعصب و دروغ را باز تکرار کرده‌اند.»

▼ وام ۵۰ میلیارد دلاری به اوکراین

آمریکا و سایر کشورهای گروه ۷ در آخرین نشست این گروه تصمیم گرفتند وامی ۵۰ میلیارد دلاری به اوکراین اعطا کنند. هدف از این اقدام این است که اوکراین بتواند تسلیحات مورد نیاز خود را خریداری کرده و زیرساخت‌هایی را که در طی جنگ هدف حمله روسیه قرار گرفتند بازسازی کند. با این حال، اتخاذ چنین تصمیمی در شرایطی که روسیه به پیشروی در منطقه خارکیف در شمال شرق اوکراین ادامه می‌دهد و نگرانی‌ها از احتمال بدتر شدن وضعیت برای کی‌یف رو به افزایش است، با جزئیات مهم و قابل توجهی همراه بود. اولین و مهم‌ترین بخش از تصمیم کشورهای گروه ۷ برای اعطای وام ۵۰ میلیارد دلاری به اوکراین منبع تأمین این پول است. این پول از منابعی که در کشورهای آمریکا و تعدادی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا وجود دارد پرداخت خواهد شد اما نکته اصلی درباره پول آن است که در حقیقت منبع اصلی آن پول‌های بلوکه‌شده روسیه است.

از زمان حمله نظامی تمام‌عیار روسیه به اوکراین در فوریه ۲۰۲۲، نزدیک به ۳۰۰ میلیارد دلار از منابع مالی مسکو در غرب مسدود شده است و عمده این پول در کشورهای اروپایی نگهداری می‌شود. از ماه ژانویه امسال که ریاست دوره‌ای گروه ۷ به ایتالیا سپرده شد، مقامات اروپایی و ایالات متحده بر روی حل و فصل اختلافات خود در مورد طرح استفاده از دارایی‌های مسدودشده روسیه در بانک‌های غربی برای تضمین وام‌های اوکراین تلاش می‌کردند اما مخالفت‌هایی با این مسئله وجود داشت. بر اساس گزارش واشنگتن پست، این پول‌ها در حساب‌هایی بلوکه شده‌اند که سود به آن‌ها تعلق می‌گیرد و بسته به نرخ سود در هر بانک سود سالانه پول‌ها بین ۳ تا ۴ میلیارد دلار برآورد می‌شود. نوعی فوریت در این تصمیم‌گیری هم مشاهده می‌شد. این نگرانی به‌طور جدی وجود داشت که اگر در این نشست اعطای وام به اوکراین تصویب نشود، نشست بعدی گروه ۷ اواخر تابستان و بسیار نزدیک به انتخابات آمریکا خواهد بود و احتمال دارد تحولات سیاست داخلی آمریکا بر موضوع کمک‌ها به اوکراین اثر بگذارد.

▼ غزه؛ اظهار نگرانی بدون اقدام عملی!

بهرغم انتقادهای گسترده از گروه ۷ در موضوع جنگ غزه و نگرانی‌های فزاینده از نقض گسترده حقوق بشر از سوی اسرائیل در این جنگ، در بیانیه پایانی این گروه از اسرائیل حمایت شده است: «اسرائیل در استفاده از حق دفاع از خود باید در همه موارد مطابق با قوانین بین‌المللی از جمله حقوق بشر دوستانه بین‌المللی عمل کند.» تاکنون نزدیک به ۲۶ هزار فلسطینی شامل بیش از ۲۵ هزار زن و کودک طی حملات اسرائیل به غزه کشته شده‌اند. بسیاری از فعالان حقوق بشر این اقدامات اسرائیل را «نسل‌کشی» و «جنایت جنگی» می‌خوانند. پاسخ گروه ۷ به انتقادهای عملگر اسرائیل صرفاً محکوم کردن کشتار غیرنظامیان و درخواست برای توقف آن بود: «ما تمام تلفات غیرنظامیان را محکوم می‌کنیم و بانگرانی شدید به تعداد غیر قابل قبول تلفات غیرنظامی به‌ویژه زنان و کودکان می‌نگریم.» در بیانیه مذکور بر حمایت از پیشنهاد آتش‌بس در غزه که اولین بار توسط جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا اعلام شد، تأکید شده است.

سران کشورهای گروه ۷ در بیانیه پایانی نشست این گروه، خواستار ادامه فعالیت «اژانس امداد و اقدامات سازمان ملل متحد برای آوارگان فلسطینی در خاور نزدیک» (UNRWA) در غزه «بدون هیچ مانعی» شدند: «بسیار مهم است که آنرا و دیگر سازمان‌ها و شبکه‌های توزیع کمک‌های سازمان ملل بتوانند به‌طور کامل به کسانی که بیشترین نیاز را دارند کمک

کنند و وظایف خود را به‌طور مؤثر انجام دهند.» آنها از تمامی طرف‌ها خواستند تا «عبور سریع و بدون مانع کمک‌های بشردوستانه برای غیرنظامیان نیازمند» در غزه، به‌ویژه زنان و کودکان را تسهیل کنند. در این بیانیه آمده است: «دسترسی ایمن، کامل، سریع، و بدون مانع کمک‌ها در تمامی اشکال آن، مطابق با قوانین بین‌المللی بشردوستانه، از طریق نقاط عبور زمینی موجود، از جمله گذرگاه رفح و مسیرهای دریایی، از جمله بندر اشدود اولویت مطلق است.»

آنرا، نخستین اژانس سازمان ملل متحد است که با قطعنامه مجمع عمومی این سازمان در سال ۱۹۴۹ تأسیس شد تا از پناهندگانی که هنگام تشکیل اسرائیل فرار کردند یا از خانه‌های خود رانده شدند، مراقبت کند.

در بهمن‌ماه گذشته، اسرائیل ۱۲ نفر از سیزده هزار کارمند «آنرو» در غزه را به مشارکت در حمله مهرماه گذشته حماس به اسرائیل متهم کرد. آنرو ۳۲ هزار نفر را در مناطق عملیاتی خود استخدام کرده است که ۱۳ هزار نفر از آنها در غزه هستند. به‌دنبال اتهامات اسرائیل، آمریکا و سپس یازده کشور دیگر کمک‌های مالی خود به این اژانس را متوقف کردند و نیمی از آنها بار دیگر کمک‌ها را از سر گرفتند. ایالات متحده آمریکا تقریباً نیمی از بودجه عملیاتی سالانه این اژانس را تأمین می‌کند. سازمان ملل متحد، کاترین کولونا، وزیر امور خارجه پیشین فرانسه را به‌عنوان مدیر گروهی مستقل برای بررسی عملکرد «آنرو» و تضمین بی‌طرفی و پاسخ به اتهامات منصوب کرده است.

جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا زمانی که به همراه ولودیمیر زلنسکی، هم‌تای اوکراینی خود در نشست خبری حاضر بود به سوالات پیرامون وام به اوکراین پاسخ دهد، از سوی خبرنگاران با سوالاتی درباره سرنوشت جنگ در غزه مواجه شد. او که به وضوح از این مسئله عصبی بود در پاسخ به خبرنگاری که پرسید «مذاکرات آتش‌بس در غزه به کجا رسید و سرنوشت آتش‌بس چه شد؟» گفت:

